

Hayata 'hayır' diye haykırmak

Kendimizin kurguladığı, beklentilerimize

karşılık veren bir hayat yaşamak yerine tesadüflerin, kimi bağımlılıklarımızın ve korkularımızın şekillendirdiği bir hayata mahkûm olmak varoluşsal krizlerin zirve noktalarından biri olsa gerek. Bjorn Hansen bu krizi 50 yaşında yaşıyor. Vaktiyle Oslo'da bir bakanlıkta çalışan Hansen, on sekiz yıl önce karısını ve iki yaşındaki oğlunu terk ederek sevgilisi Turid Lammers'in kasabası olan Kongsberg'e yerleşiyor. Gerekçesi, bunu yapmadığı takdirde her şeyden pişmanlık duymak.

Turid, ışıltılar saçan, herkesi kendine hayran bırakanın formüllerini bilen ve uygulayan hırslı bir kadın. Kasabanın vergi müdürü olarak işe başlıyor Hansen. Drama ve yabancı dil öğretmeni olan sevgilisinin kurduğu tiyatro grubunda küçük roller oynuyor. İşini bulan da onu tiyatro deneyimi yaşamaya ikna eden de Turid. Ona olan büyük hayranlığı ve bağımlılığı nedeniyle kendi seçimi olmayan bir iş ve sosyal hayatın içinde giderek mutsuz oluyor Hansen. Yılda altı kez hafif operalar sergileyen tiyatro topluluğunu bir üst seviyeye taşımak için Ibsen oynamaları gerektiğine ikna etmeye çalışıyor. Turid'in desteğiyle amacına ulaşıyor. Sonuç büyük bir hayalkırıklığı ve başarısızlık. Ne kadar çalıştıysa da sahnede sadece rolünü seslendirdiğini fark ediyor. Karşısında oynayan Turid ise rolünün dışına çıkıp, cazibesıyla yine herkesi kendine hayran bırakan bir performans sergiliyor. Hansen'i görmüyor bile. Üzüntüsünü anlamıyor. Hansen, bu olaydan sonra, on dört yıl kendi eksenini etrafında dönen Turid'le daha fazla devam edemeyeceğini anlayıp, ondan ayrılıyor. Bu ayrılık "Eyvah bu hayatı ben seçmedim" paniğini beraberinde getiriyor. Devasa bir öfkeyi de. Bu öfke en çok da itaatkâr bir köle olarak yaşamak zorunda kaldığı hayata karşı.

Sorgulama fırsatı

Hâl böyle olunca dünyadan intikamını almak için "Büyük Ret" adını verdiği bir plan yapıyor. Bu akıllmaz planda arkadaşı Dr. Schiotz kendisine yardım ediyor. Planını uygulamak için beklerken artık 20 yaşında olan oğlu, kasabada optometri okumak üzere yanına yerleşiyor. Yıllar sonra giyindiği babalık elbisesi de uymuyor üstüne. Oğlunun sevmeyen bir çocuk olduğunu fark ediyor, kendisinin de onu

Bir Kahve İçimi
Filiz
Aygündüz

filiz.aygunduz@milliyet.com.tr

sevip sevmemediğinden emin olmadığını. Bir süre babalık deneyimiyle meşgul ve mutsuz olduktan sonra doğru zaman geldiğinde Litvanya'nın başkenti Vilnius'a gidip "Büyük ret" planını uygulamaya alıyor. Bu anlaşılması zor planın amacı hayata 'hayır' diye haykırmak, gönülsüzce seslendiği onca evet'ten sonra.

Bu hikâye, Dag Solstad'ın "On Birinci Roman, On Sekizinci Kitap" adlı romanının kısa özeti. Dag Solstad, Norveç'in ve Kuzey Avrupa'nın en önemli yazarlarından biri. Roman, öykü, oyun ve deneme alanlarında 30'a yakın kitap yayımladı. YKY'ndan çıkan "On Birinci Roman, On Sekizinci Kitap", adıyla yazarın külliyatında kaçınıcı kitap ve kaçınıcı romana denk geldiğini gösteriyor. Kitabına böyle bir ad verirken bestecileri taklit ettiğini söylüyor yazar. Dördüncü senfoni, altıncı senfoni der gibi.

Kitabı çok sevdiğimi, çok da etkileyici bulduğumu söyleyebilirim. Yaşamak istediğimiz ve yaşamak zorunda kaldığımız hayatları teraziye koyup hangisinin ağır geldiğini sorgulama fırsatı veriyor. Pavese'nin "Kendini kurtaramayanı hiç kimse kurtaramaz" sözünü hatırlatıyor. Büyük Ret planıyla Hansen, kendini kurtarma yolunda önemli bir adım atıyor. Planı çok akıllı kârı olmasa da ona huzur veriyor. İnsanlara kendi Büyük Ret'lerini düşünme fırsatı tanıyor. Varoluşlarını kurabilmek, yapılandırmak için her zaman bir şansları olduğunu hissettiriyor. Çetin Altan der ya "Hüsranı ise bir tek yerde kabul ediyorum. Yaşamak mümkünken yaşamamış olmakta". O hüsranı kabul edip yola devam etme arzusu veriyor Hansen. Hocanın dediğini yap yaptığını yapma tadında.

Ayrıntıları anlatmaktaki mahareti, uzun cümlelerinin peşine takılmanın verdiği baş dönmesi hissi, insan ruhuna dair çözümlenemeleri, varoluş sorununa getirdiği farklı bakış açısı, zekice tasarlanmış kurgusu, olay örgüsünde giderek artan heyecan dozu... Özetle "On Birinci Roman, On Sekizinci Kitap", büyük bir roman. The New York Times Book Review'dan Charles Finch de çok haklı: "Bütün söylentiler doğru çıktı: Solstad vazgeçilmez bir romancı". İyi pazarlar.